

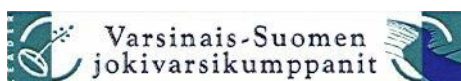
Virkistytymään Paimionjoelle –kehittämishanke

Loppuraportti

Elina Tuomarila 14.4.2013

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

1. Hankkeen toteuttajan nimi: Paimionjoki-yhdistys ry

2. Hankkeen nimi: Virkistäytymään Paimionjoelle kehittämishanke, hanketunnus 17236

3. Yhteenveto hankkeesta

Virkistäytymään Paimionjoelle kehittämishanke (1.6.2012 – 31.1.2013) pohjautui vuonna 2010 perustetun Paimionjoki-yhdistyksen toimenpideohjelmaan 2011 – 2015 ja oli hankkeen toteuttajan toimintasuunnitelman mukaista toimintaa. Paimionjoen virkistyskäytön kehittäminen on yhdistyksen toimenpideohjelman yksi painopistealueista. Paimionjoki-yhdistyksen toiminta-alueena on Paimionjoki vesistö. Hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden painopistealueina olivat Somero, Koski TI, Marttila, Pöytyä, Tarvasjoki, Paimio ja Sauvo.

Hankkeen tavoitteena oli löytää ja luoda Paimionjoen alueen eri toimijoista koostuva yhteistyöverkosto virkistyskäytön kehittämistä varten ja järjestää tätä varten virkistyskäytön kehittämiseen sitouttavia yleisötilaisuuksia. Tavoitteena oli edelleen löytää virkistyskäyttöön ja retkeilyyn soveltuvia alueita ja paikkoja Paimionjoen vesistöalueelta sekä alustaa virkistyskäyttöön ja retkeilyyn soveltuvien ranta-alueiden ja paikkojen kunnostus- ja hoitosuunnitelmia.

Hanke oli kahden toimintaryhmän Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit ry ja Varsin Hyvä ry välinen hanke. Hankkeen hyväksytyt kustannukset olivat yhteensä 33333,00 €, josta julkisen rahoituksen osuus oli 80 % eli enintään 26666,40 € ja josta EU-rahoituksen osuus oli 45 % eli enintään 11999,88 €. Kuntarahoituksen osuus on 20% eli enintään 5333,28 €. Yksityisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävästä rahoituksesta oli 20 % eli enintään 6666,60 €.

Hankkeessa työskenteli projektikoordinaattorina Elina Tuomarila (1.8.12. – 31.1.13) ja luontoasiantuntijana Janne Kumpulainen (9.- 22.7. ja 6.8. – 18.9.12).

Kohderyhmien tavoittelu

Muita keskeisiä toimijoita olivat hankkeen aikana tavoitellut paikalliset seurakunnat ja yhdistykset sekä kuntien tekninen toimi, vapaa-aika toimi ja ympäristötoimi sekä yksittäiset henkilöt.

Toimenpiteinä järjestettiin lukuisia yleisötilaisuuksia ja pienempimuotoisia **kohtaamisia** tavoitteisiin pääsemiseksi. Edelleen tärkeänä hankkeen osana oli toiminta-alueen kartoitus maastokäynnein osin itsenäisesti ja osin paikallisten opastamina sekä yhden toiminnallisen päivän järjestäminen erään Paimionjoki idean testaamiseksi.

Yleisötilaisuudet järjestettiin kahtena viikonloppuna aikavälillä 1.-9.9.12. Kohderyhminä olivat Paimionjoki alueen kuntien yhdistykset ja seurakunnat, kunnat sekä muut mahdolliset virkistyskäytön kehittämisestä kiinnostuneet tahot. Tilaisuuksien tavoitteena oli järjestää avoin kuulemistilaisuus kansalaisille sellaisessa paikallisesti mielenkiintoisessa kohteessa, joka on ollut, toimii tällä hetkellä tai voisi tulevaisuudessa toimia virkistysalueena. Tavoitteena oli kohdata alueen ihmisiä heille tutussa ympäristössä ja kuunnella heidän ajatuksia ja toiveita ko. kohteen tai alueen kehittämistarpeista.

Kohderyhmiä tavoiteltiin pääasiassa puhelimitse henkilökohtaisen kontaktin luomiseksi. Tällä menetelmällä saavutettiin noin sadan henkilön joukko, josta yhteensä lähes yhdeksänkymmentä henkilöä tai yhdistyksen

edustajaa osallistui yleisötilaisuuksiin. Tästä joukosta karsiutui yhteensä noin kahdenkymmenen henkilön joukko, jonka kautta yhteistyötä ja verkostoitumista on voitu jatkaa ja syventää.

Toimenpiteiden seurauksena ja tuloksena syntyi sekä toimintaverkosto että käytäntöön tähtäviä kehittämisideoita virkistyskäytön kehittämiseksi sekä näiden alueiden luonnonhoidon edistämiseksi.

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

a) Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Virkistäytymään Paimionjoelle kehittämishanke pyrki vastaamaan Paimionjoki-yhdistyksen toimenpideohjelmassa 2011-2015 (toim. Päivi Joki-Heiskala, 2011)kohdissa 3 ja 4 esitettyihin tavoitteisiin Paimionjoen virkistyskäytön kehittämiseksi ja maisemanhoidon ja luonnon monimuotoisuuden kehittämiseksi.

b) Hankkeet tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli löytää toimenpidealueena olleen seitsemän kunnan alueelta sellaiset aktiiviset tahot, joiden kanssa on mahdollista verkostoitua ja edelleen syventää Paimionjoen virkistyskäytön kehittämistä. Tavoitteena oli löytää paikallisia ihmisiä, joilla oli entuudestaan ja/tai jotka tämän hankkeen myötä toivat esille ideoita ja toiveita virkistyskäytön ja/tai maisemanhoidon ja/tai luonnon monimuotoisuuden kehittämiseksi.

Tavoitteena oli löytää sellaisia virkistyskohteiksi soveltuvia alueita, joilla oli jo olemassa kunnan tai muun toimijan osoittama heikko tai vahva virkistysstatus. Toisaalta tavoitteena oli löytää uusia, osin unohdettuja, mutta mahdollisia virkistyskäytön kehittämiskohteita ja esittää näihin kohteisiin toimenpiteitä.

Hankkeen tavoitteena oli ensisijaisesti tutkia sellaisia alueita, jotka ovat kunnan omistamilla maa-alueilla. Tavoitteena oli innostaa paikallisia ihmisiä näkemään vuosikymmenten mittaan tutuksi tulleissa alueissa uutta kehittämispotentiaalia ja luoda keinoja, joiden kautta käytännön toteutukseen voidaan päästä. Joillain alueilla syntyi itsessään ja yksityisten maanomistajien omasta tahdosta ajatuksia kehittää paikallisella tasolla yleiseen virkistäytymiseen tähtäviä toimenpiteitä.

4.2. Hankkeen toteutus

c) Toimenpiteet

Hankkeen tärkeimpiä toimenpiteitä olivat

-yleisötilaisuuksien järjestäminen otsikolla Kohtaamisia Paimionjoella aikavälillä 1.-9.9.2012 ja

-maastokatselmuksien tekeminen yksin ja yhteistyössä paikallistahojen kanssa sekä näistä johdetut toimenpide-ehdotukset.

-osallistuminen mahdollisuuksien mukaan sellaisiin paikallisiin tapahtumiin, joissa oli mahdollista lähestyä paikallisia, aivan tavallisia ihmisiä. Esimerkkeinä näkyvyys ja aktiivinen osallistuminen tapahtumiin kuten Somerniemen kesätori 11.8., Kulttuuri liikuttaa tapahtuma Paimion Askalassa 25.8. ja Martin Päivät 10.11. Marttilassa.

Kohtaamisia Paimionjoella yleisötilaisuuksien tarkoituksena oli kohdata tavallisia paikallisia ihmisiä heille tärkeässä jokivarsikohteessa ja esitellä heille hankkeen toteuttaja sekä hankkeen tavoitteet ja motiivit. Tavoitteena oli antaa paikallisille ihmisille ääni ja mahdollisuus vaikuttaa hankkeen sisältöön ja kehityssuuntaan. Tavoitteena oli lähestyä ihmisiä tavalla, joka mahdollistaa yksityisen ihmisen kuulemisen ja huomioon ottamisen. Hanke voisi kasvaa edes jollain tavalla merkittäväksi vain kohdatessaan paikallisia ihmisiä ja kuulemalla heidän toiveitaan sekä tuottamalla heille merkityksellisiä asioita käytäntöön.

**Kohtaamisia Marttilan Kumpulanrannassa
1.9.2013**

Kohtaamisia Paimionjoella tilaisuudet keräsivät yhteensä lähes yhdeksänkymmentä kuulijaa. Tilaisuudet järjestettiin Somerolla, Kosken Tl:ssä, Marttilassa, Pöytyän Karinaisten koululla, Tarvasjoella ja Paimiossa. Paimion tilaisuuteen kutsuttiin koolle myös sauvolaiset osin aikataulullisista ja järjestelyihin liittyneistä syistä. Tilaisuudet järjestettiin mahdollisuuksien mukaan vesistön äärellä, paikallisesti tutussa paikassa joen tai järven rannalla. Järjestelyihin osallistui aktiivisesti jokaisen kunnan tekninen toimi, joiden avulla nuotiopaikan käytännön järjestely onnistui poikkeuksetta erinomaisesti.

Välitön palaute tilaisuuksissa oli poikkeuksetta positiivinen ja odottava ja johti jatkotapaamisiin ja ideoiden kehittelyyn. Mainittakoon mm. Kosken Tl yleisötilaisuudessa olleet kaksi vanhempaa herraa, joiden kanssa pääsin erillisellä tutkimusmatkalla tutustumaan heidän lapsuudestaan tuttuun Kaltonkoskeen (artikkeli Koskelainen lehdessä joulukuussa 2012, Syyspäivä Kaltainkoskella).

Paimionjoelta kerrotut tarinat ja muistot ja niiden herättämät tunteet nousivat hankkeen aikana erityisesti esille. Tätä aihetta, tarinoiden ja muistojen keruuta Paimionjoelta, olisi tarkoitus syventää ja löytää keinoja niiden tallentamiseen ja jakamiseen esimerkiksi yhteistyössä Turun Yliopiston folkloristiikan tai kansatieteen laitoksen kanssa.

Maastokatselmuksien tarkoituksena oli kartoittaa ne alueet, joihin kehittämistoimenpiteitä voidaan kohdistaa ja löytää näiden alueiden omistajat. Katselmuksat sijoittuivat pääosin kuntien omistamille rantakohteille, koska näiden todettiin jo alkuvaiheessa olevan kaikkein potentiaalisinta ja aidointa kehittämisen aluetta. Tällaisten kohteiden kehittäminen myös tavoittaa parhaiten ja laajimmin eri kohderyhmät. Joillain erityisillä kohteilla kuten voimalaitosalueilla maanomistajana on ainakin pääosin Koskienergia Oy, joka verrattain uutena Paimionjoen kolmen voimalaitoksen omistajana ei vielä ottanut kantaa kyseisten kohteiden virkistyskäytön kehittämiseen eikä asiaa heille vielä esitetty. Lähitulevaisuudessa näiden alueiden toivotaan pääsevän myös kehityssuunnitelmien ja hoidon ja kunnostuksen piiriin sekä virkistyskäytön että luonnonhoidon näkökulmasta.

Jotkin kehittämiskohteiksi toivotut alueet olivat yksityisellä maalla. Näiden kohteiden, kuten esimerkiksi Koskenkartanon ranta-alue, kehittäminen virkistyskohteiksi on ollut vireillä jo kauan ja hankkeen tavoitteena oli maastokatselmuksen avulla tarjota ja löytää käytännön keinoja toiveiden saattamiseksi käytäntöön.

Tehtyjä toimenpiteitä, aluehavaintoja ja toimenpide-ehtotuksia per kohde/kunta kuvataan tarkemmin erillisessä kohderaportissa (LIITE 1).

d) Aikataulu

Hankeaika oli 1.6. – 31.12.2012. Hanke anoi ja sai jatkoaikaa yhden kuukauden ajalle 1.1.-31.1.2013.

e) Resurssit

Hankkeessa oli palkattuna kokopäiväisenä työntekijänä projektikoordinaattori Elina Tuomarila ja luontoasiantuntijana Janne Kumpulainen.

f) Toteutuksen organisaatio

Hankkeen toteuttajana oli Paimionjoki-yhdistys ry, joka palkkasi projektikoordinaattoriksi ajalle 1.8.-31.12.12 ja 1.1.-31.1.13 Elina Tuomarilan ja luontoasiantuntijaksi ajalle 9.-22.7.12 ja 6.8.-18.9.12 Janne Kumpulaisen. Hankkeen hallinnoinnista vastasi Paimionjoki-yhdistyksen toiminnanjohtaja Päivi Joki-Heiskala. Kirjanpidosta vastasi Tilitoimisto Merja Oras.

Ohjausryhmässä toimivat jäseninä Eeva Pettersson (Somero), Päivi Peuranto (Koski TI), Juhani Tynjälä (Paimionjoki-yhdistys ry), Teuvo Möttö (Sauvo), Raija Salmi (maaseutuopisto Livia), Satu Juntunen (V-S Jokivarsikumppanit ry), Eeva Mettala-Willberg (Varsin Hyvä ry) ja Jarmo Lamminen (Ely-keskus).

g) Kustannukset ja rahoitus

Hanke oli kahden toimintaryhmän Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit ry ja Varsin Hyvä ry välinen hanke. Hankkeen hyväksytyt kustannukset olivat yhteensä 33333,00 €, josta julkisen rahoituksen osuus oli 80 % eli enintään 26666,40 € ja josta EU-rahoituksen osuus oli 45 % eli enintään 11999,88 €. Kuntarahoituksen osuus on 20% eli enintään 5333,28 €. Yksityisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävästä rahoituksesta oli 20 % eli enintään 6666,60 €.

h) Raportointi ja seuranta

Ohjausryhmä kokoontui syyskaudella kaksi kertaa, ensimmäisen kerran elokuussa ja toisen kerran marraskuussa. Viimeisen kerran ohjausryhmä oli koolla loppuraporttia käsiteltäessä.

(LIITE 2, ohjausryhmän kokousten asialistat ja pöytäkirjat 16.8., 2.11. sekä 13.5.2013)

i) Toteutusoletukset ja riskit

Oletuksena oli, että tavoitteiden asettelu oli realistisella pohjalla ja että tavoitteisiin voidaan hankkeen aikataululla päästä. Hanke ei pitänyt sisällään erityisiä riskejä, mikä johtui osaltaan verrattain lyhyestä aikataulusta ja maltillisesta kustannusarviosta ja näihin sopeutetuista toimenpiteistä.

4.3. Yhteistyökumppanit

Hanke tavoitteli laajaa yhteistyöverkostoa ja avointa keskusteluyhteyttä useiden eri tahojen kanssa saavuttaakseen tavoitteen laajapohjaisesta ja monipuolisesta yhteistyöverkostosta. Tavoitteena oli myös tunnettuuden saavuttaminen eri toimijoiden keskuudessa ajatuksena ennemmin tai myöhemmin verkostoitua näiden mahdollisten kumppaneiden kanssa.

Hankkeen yleishyödyllisyyden koettiin koskettavan monia eri tahoja, jopa sellaisia, jotka itse eivät heti välttämättä osanneet nähdä yhteistyön ja kumppanuuden hyötyjä. Eräs hyvä ja toimiva yhteistyökumppani löytyi **Härkätieyhdistyksestä**, jonka silloisen puheenjohtaja Juha Kylämäen kanssa hanke ideoi ja toteutti Marttila –pyöräilyn ajatuksena testata ideoita Paimionjoki maisemiin suuntautuvasta pyöräretkestä suurelle yleisölle ennestään tuntemattomia reittejä myöten. Idean toteutus onnistui ja saanee jatkoa lähitulevaisuudessa ulottuen kaikkiin Paimionjoki kuntiin tavoitellen myös maakunnallista kumppanuutta. Pyöräretken ehkä tärkeintä kohderyhmää edusti turkulaisista aktiivipyöräilijöistä koostunut joukko, jonka

palaute oli silmin nähden tervetullutta suhteessa alueen kehittämiseen erityisesti retkipyöräilyn näkökulmasta.

Aidoiksi kumppaneiksi voidaan hankkeen aikana kehittyneen **kuntien teknisen toimen** ja **ympäristötoimen** sekä **vapaa-aikatoimen** ja **kulttuuritoimen**. Yhteistyö kuntien teknisen toimen kanssa mahdollisti mm. Kohtaamisia yleisötilaisuuksien järjestämisen kuntien ranta-alueilla nuotiopaikkoineen.

ProAgria Farman kylämaisema kuntoon hankkeen koordinaattori Katri Salmisen kanssa edistimme mm. Someron Lamminniemen hoito- ja kunnostussuunnitelmaa ja välillemme syntyi avoin keskusteluyhteys mitä tulee esimerkiksi maiseman- ja luonnon hoidon toimiin ja kehittämiseen. **Varsinais-Suomen kylät ry** asiamies Tauno Linkoranta auttoi puhelimitse käydyin keskusteluihin hahmottamaan kylätoiminnan edistämisen merkitystä myös suhteessa Paimionjoen virkistyskäytön kehittämiseen. Turun Kuralan Kylämaässä tammikuussa 2013 järjestetyssä **Kaupunkiinnyt miniseminaarissa** (Natureship jne.) verkostoiduin **Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen** kehityspäällikkö Hannele Partasen järjestääksemme Paimionjoki alueelle vastaavanlaisen maaseutumaisemaan ja jokimaisemaan soveltuvan käytännönläheisen miniseminaarin.

Härkätien 4H yhdistyksen ja **Metsäkeskuksen** kanssa keskustelimme mm. ympäristökasvatuksen asemasta ja tulevaisuudesta osana Paimionjoen virkistyskäytön kehittämistä.

Paikalliset yhdistykset kuten **Koskelaisseura ry, Somero-Seura ry, Paimion perinneyhdistys ry, Karunan kyläyhdistys ry, Sauvon mökkiläistoimikunta, LC-Paimio, Paimion elävän musiikin yhdistys, Peimarin Latu ja Polku, Marttilan Ollilan Nuorisoseura, Karinaisten kylätoimikunta, Tarvaiset kotiseutuyhdistys ja Someron Liikunta ry** kehittyivät aidoksi yhteistyökumppaniksi ja osaksi verkostoa, jonka kanssa yhteistyötä voidaan tehdä myös lähitulevaisuudessa tavoitteellisesti ja päämäärähakuisesti.

Osa seurakunnista on lähestytty maa-asioissa liittyen virkistyskäytön kehittämiseen sellaisilla alueilla, joilla rajanaapureina ovat kunta ja seurakunta.

Paimionjoelle kehitettävän monialaisen selainpohjaisen kartan esiselvitystyötä valmisteltiin ja esiselvitystyö aloitettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen Ely-keskuksen **VELHO** –hankkeen kanssa Velhon toimiessa työn rahoittaja-osapuolena.

Maaseutuopisto **Liviasta** kehkeytyi aito kumppani, jonka kanssa hanke ehti ideatasolla esittää käytännön yhteistyötä ja jonka seurauksena ainakin joissain virkistyskohteiksi kehitettävillä alueilla tullaan näkemään yhteistyötä Livian, kuntien ja paikallistoimijoiden välillä.

4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Lehtijuttujen kautta saavutettu näkyvyys ja läsnäolo ihmisten parissa eri tilaisuuksissa tuottivat aidon kontaktipinnan paikallisiin ihmisiin. Maastokäynnit auttoivat osaltaan ymmärtämään Paimionjoen luonnetta ja ihmisten suhdetta jokiympäristöön. Maastokäyntien seurauksena syntyi merkittäviä havaintoja, jotka loivat kuvaa Paimionjoki ympäristön historiallisesta jatkumosta, ihmisen suhteesta ympäröivään ympäristöön ja tulkintaan siitä.

Hankkeen tuloksena

- syntyi aitoja kontakteja paikallisiin ihmisiin ja eri toimijoista koostuva verkosto ihmisiä, joiden kanssa yhteistyö virkistyskäytön kehittämiseksi jatkuu

- syntyi käytännön toteutukseen johtavia ideoita ja alustavia suunnitelmia maiseman- ja luonnonhoidon sekä virkistyskäytön kehittämiseksi

- syntyi käsitys alueista ja jokiosuuksista, joille voidaan kohdistaa lisätutkimuksia virkistyskäytön käytännön kehittämistä varten

- Paimionjoen historiallinen ulottuvuus ja merkitys paikallistasolla ja näiden asioiden nivoutuminen osaksi virkistyskäytön kehittämistä tuli esille sekä kirjallisten lähteitten että ihmisten tapaamisten ja kohtaamisten kautta

-tärkeitä kontakteja sellaisiin toimijoihin, jotka voivat edistää alueen tunnetuksi tekemistä ja tutkimusta (mm. vesistöalueella toimivat kansalaisopistot, Turun yliopisto)

-Missä joki virtaa –esite, jonka kokonaiskustannukset maksoi Paimionjoki-yhdistys ry, mutta jota ei ideatasolla olisi syntynyt ilman Virkistäytymään Paimionjoelle hanketta

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen aikana löydetyt ihmiset ja eri toimijat ovat ensisijaisen merkittävässä asemassa, mitä tulee virkistyskäytön kehittämiseen jatkossa. Hanke herätteli monilla alueilla ihmiset ajattelemaan uudelleen suhdettaan Paimionjokeen. Monet uinuneet toiveet ja muistot heräsivät eloon yhteisissä tapaamisissa.

Puolivuotisen hankkeen aikana oli mahdollista tutustua Paimionjoen vesistöalueen virkistyskäytön kehittämisen mahdollisuuksiin, mutta tarkoituksena on edelleen jatkaa ja syventää työtä. Hankkeen projektikoordinaattorina yhtenä sen tärkeimmistä tavoitteista lähitulevaisuudessa pidän jokialueen kehittämistä niin, että rantaa omistamattomatkin ihmiset saavat mahdollisuuden päästä joen ääreen nauttimaan jokiluonnon mahdollisuuksista.

Paimionjoen luonto Someron järviolueelta Paimionlahteen saakka tarjoaa monipuolisemman ja vaihtelevamman luontoelämyksen, kuin mitä tähän asti on ollut esillä esim. aluetta käsittelevässä tutkimuksessa ja kirjallisuudessa. Paimionjoella on vielä paljon tutkimattomia ja inventoimattomia alueita, joiden tutkimus ja julkitulo edistäisi koko jokialueen arvostusta edelleen. Jokiluonto tarjoaa oivallisen lähivirkistyskohteen kaikille sen piirissä asuville tai vieraileville ihmiselle ja tätä kehitystä tulee tukea luontoarvoja ja virkistysarvoja kunnioittavalla tavalla kestävän kehityksen hengessä.

”Hiljaa virtaa Paimionjoen vesistö. Kanootti ja soutuvene lipuvat halki somerolaisen maiseman. Näkökulma häivyttää silmistä rakentajien väävät valinnat, takapihojen romukasat ja harjuihin uurretut arvet. Kevään heleät vihreät, kesän kypsyvä vilja ja kukinnot tai syksyn lempeä ruska ja lehvistön kirjava mosaiikki pökerryttävät kulkijan.” (Kai Linnilä, tietokirjailija ja kustantaja, Missä joki virtaa –kirjasessa, toim. E. Tuomarila, Paimionjoki-yhdistys ry 2012)

Marttilassa 7.5.2013

Elina Tuomarila

Projektikoordinaattori, Virkistäytymään Paimionjoelle kehittämishanke

Aimo Suikkanen
Paimionjoki-yhdistyksen
hallituksen puheenjohtaja

Päivi Joki-Heiskala
Paimionjoki-yhdistyksen
sihteeri ja toiminnanjohtaja